

„OLVASVA A VERSEKET, LÁTVA A KÉPEKET”

A Híd Kör Art bemutatkozó kiállítása ürügén

■ A Híd Kör Art legelső, bemutatkozó kiállítása 2015. október 31-én nyílt meg Szabadkán. Bizonyára véletlen egybeesés, hogy épp a reformáció napján állt először közönség elé e legfiatalabb vajdasági csoportosulás, közös vonás azonban, hogy itt is egy olyan újragondolás eredményével találkozunk, amely valami korábban meglévőhöz igazodva történik. Nem előzmény nélküli ugyanis a *Híd* folyóiratnak a képzőművészeti események megszervezésében való szerepvállalása. Megalakulása után négy évvel, 1938-ban egy köréje szerveződő társaság, többek között Almási Gábor, Ács József, Boschán György, Hangya András állít ki a Magyar Olvasóköriben.¹ Az ötvenes évek elején megjelenik egy-egy képzőművész alkotása a *Híd* fedőlapján, majd a szövegek között is. Ez az időszak meghatározó változásokat hoz a vajdasági képzőművészeti szintéren, erőteljes művésztelepi mozgalom van kibontakozóban a Zentai (1952), Topolyai (1953), majd a Becsei Művésztelep (1954) megalakulásával. Az első kettő napjainkban is működik, de ugyancsak fontos szerepet töltenek be a fiatalabb alkotótáborok is, mint például a TAKT, azaz a Temerini Alkotómóhely és Képzőművészeti Tábor (1976), a 9+1 Nemzetközi Művésztelep (1978) Ómoravicán vagy a VATA, Vajdasági Alkotók Találkozója (2014) Szabadkán. Ismeretes azonban, hogy egy-egy művésztelepnek a képzőművészekre fordított figyelme általában egy nyári, viszonylag rövid időszakra korlátozódik. A Híd Kör Art megalakulása azért is jelentős, mivel általa a két nyári alkotótábor közötti híd, az alkotói, kiállítói tevékenységben folytonosság keletkezhet.

A nevet már a bemutatkozó kiállítás plakátjáról is megjegyezhetjük: Híd Kör Art, sőt gondolkodhattunk is azon, hogy mit is tudunk kiolvasni belőle. Amit az első pillanattól feltételezhetünk: a csoport „mintha emberekből állna”, művészetközeli emberekből. Pusztán az elnevezést látva kevésbé egyértelmű, hogy a művészet melyik ágával találkozhatunk, és hogy a híd szó sejt-e két hasonló, netalán teljesen különböző dolog közti kapcsolatot. A kiállítók és a kiindulópontot jelentő két kötet szerzőjének nevét olvasva azonban teljesen világossá válik az elképzelés: a *Híd* folyóirat köré szerveződő fiatal írók, irodalmárok, művészetbarátok, a képzőművészetnek a könyvkiadásban is betöltött és betöltendő meghatározó szerepét érzékelve és értékelve egy jelentős kezdeménnyel jelentkeztek. A Híd Kör két tagja, Fehér Dorottya és Brenner János fiatal képzőművészeket kértek fel alkotásra és kiállításon történő szereplésre, egyetlen feltételt meghatározva: a készülő alkotások két ugyancsak ifjú művész, Antalovics Péter *Örökszoba*² és Benedek Miklós *Mintha emberekből állna*³ című versesketeinek világához kötődjenek. A kötődések pedig a legváltozatosabb módon valósultak meg: egy-egy alkotás ihletője olykor a teljes kötet, esetenként egy-egy ciklus vagy egy szókapcsolat, szókép, de néha mindössze egyetlen szó. Mindenképpen szükséges hangsúlyozni, hogy a kiállított művek önálló, eredeti alkotások abban az értelemben, hogy nem kiszolgálják valamely tartalmat, nem a versek befogadását segítik elő azok vizuális újrafogalmazásával. Akkor sem tekinthetők az alkotások képi idézeteknek, ha ismerve a szövegeket felismerni véljük azok valamely részletét egy adott képzőművészeti alkotásban. Két dolognak is köszönhető ez az eredetiség: elsősorban annak, hogy a rendhagyó illusztrációk egy tárlatra készültek, de legalább ennyire hangsúlyos az a tény, hogy az alkotók kivétel nélkül hűek tudtak maradni a csak rájuk jellemző kifejezőeszközökhöz, képi megfogalmazásokhoz.

A gyermekkönyvek világát idézik Tóth Alisa képei, érezzük, hogy szívesen időz a legutóbbi tevékenységénél, a *Tündértánc* című mesekönyv illusztrációjánál. Az *Álmodozás* és az *Éjjeli lepkék* című akvarelljei viszonylag távol kerültek a versek világától. Az utóbbi, amely Benedek Miklós *Le printemps (Weöres 100)* című versére készült, az alcimben szereplő költő sorait idézi meg: „Három lepke [...] libbent a napsugárba”.⁴ A képzőművészek közül ketten is Benedek Miklósnak *A kerítés* című versét választották. Pesti Emma *Mintha emberekből állna* című képén kiválóan ragadja meg a vers hangulatát, szinte ugyanazokat a definiálatlan, artikulálatlan érzéseket váltva ki a befogadóból, amelyeket az írás is sejtet. Szegényes színvilággal, fekete-fehér kontraszttal, a megbillenő fekete szegélyű kerítéslecek fehér közepébe szorított verstördelékekkel éri el a termékeny feszültség hatását. Kládj Adrián esetében az ak-

tuálisra való reflektálás képességét szükséges kiemelni, a versbéli zongorabillentyűkre utaló, fehér és fekete kerítéslécekből álló installációt szemlélve akaratlanul is eszünkbe villan az egész Európát foglalkoztató, hozzánk térben is közel eső kerítés-kérdés. Benedek Miklós *Exodus*ának témája Kozma Laura a *Lakatlan fázis* címmel ismert korábbi festményeivel rokonítható, így az íráshoz kapcsolódó alkotása közel tudott maradni saját korábbi művészi világához, de ugyancsak közelít a napjainkban élesen megjelenő elvándorlás kérdéskörhöz is. Nemcsak erős aktualitású, hanem erőteljes képiséggel rendelkező gondolatok is forrásai voltak egy-egy alkotásnak. Nem nehéz képzelni valamit a „megfeszítetted a horizontot” verssort olvasva, nehéz azonban olyan művet létrehozni, amely nem pusztán a szavait, hanem az intenzitását is meg tudja ismételni. Ezt a nehézséget kiválóan áthidalta Horvát Lívia, aki vegyes technikával készített alkotásán belül többszörösen is megfeszíti a horizontot, egyszer a képen belül, majd a kép határán túl, valamint Kozma Laura, akinél a képet uraló erőteljes figura mozdulata utal a választott versorra. Első pillantásra szinte a kép határait feszíti szét Raffai Ingrid grafikája, amely az „1 ember nem tehet róla ha rosszul születik meg” verssor ihletésére készült, a kört formáló testek és a kép alsó részén látható talpak pedig sikeresen elkerekítik a kompozíciót. Blaskó Árpád digitális kollázsán az alakok szabályos elrendezése és határozott horizont ellenére mégis feszültséget érzékelünk, hiszen a vélt egyensúlyt egy posztmodern kisember alakja adja. Munjin Andrea rajzainak szürreális világa tükrözi leginkább azt az állítást, hogy a kiállítás képeinek semmiképp sem célja a versértelmezés elősegítése vagy a szöveg valamiféle vizuális újraalkotása, a valóság és az álom között lebegő alakjai ugyanis nem kapcsolódnak szorosan egyik költeményhez sem, bár mindegyikről tudni véljük, hogy mi lehetett az ihlető forrás. Bacsa Melinda, Bicskei Anikó és Szentí Lilla ugyancsak hűségesek az őket aktuálisan foglalkoztató tartalmi és formai kérdésekhez, noha esetükben könnyebben meghatározható a kiindulópont. Egyedül Szalma Gábor vállalkozott arra, hogy a vizualitást és textust egyedi módon ötvöző műfajban, a képregény műfajában alkossa meg a vers ihlette elképzelését, képei alapul szolgálhatnak az íráskor felidőzésének, újrafogalmazásának, de akár új szövegek megírásának is, végtelenítve ezáltal költészet és képzőművészet kölcsönhatását, hiszen tudjuk, hogy a versekre reflektáló műveket bemutató tárlat csak egyetlen lezárult kör lehet a Híd Kör Art életében, melyet még számtalan hasonló követhet. Azért a feltételes mód, mert tulajdonképpen nemcsak a csoport, hanem ez az alkalmi feladat is nyitottnak bizonyult, lévén hogy a bemutató kiállítás második helyszíne új alkotó, Vass Szabolcs *Fészek* című műveivel egészült ki, melyek Sáfrány Imre szimbólumait idézik, és a két kötet egészére reflektálnak.

Olvasva a verseket, látva a tárlat képeit, Szenteleky Kornél szavaival annyit mondhatunk: „Csak lenne mennél több ilyen lelkes értékelője az illusztrációknak.”⁵ És lenne a vajdasági irodalmi és a képzőművészeti élet fiatal képviselőinek, szervezőinek szilárd alapja ez a bemutató esemény, hogy ne csak egy-egy alkotás, hanem ez a csoportosulás is legyen maradandó, hiszen nem egyetlen, de legfontosabb jellemzője, hogy hiánypótló.

Szarka Mándity Krisztina

■ JEGYZETEK

1. Szántó Á.: *Ifjú művészek kiállítása*. Híd 1938. 10. sz. 314–318.
2. Antalovics Péter: *Örökszoba*. Forum, Újvidék, 2014.
3. Benedek Miklós: *Míntha emberekből állna*. Forum, Újvidék, 2014.
4. Weöres Sándor: *Rongyszőnyeg* (részlet). http://digitus.itk.ppke.hu/~oltgajo/tan/3/esztetika/weores_sandor_rongyszonyeg.html (2016. március 21.)
5. „Az elsüllyedt jelek” I. A 20. századi magyar könyvillusztráció Magyarország határain kívül. Magyar Képzőművészek és Iparművészek Társasága, Bp., 2003. 10.